

Nr 131.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående gäldande av viss livränta; given Stockholms slott den 5 mars 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen underställes riksdagens prövning ett ärende angående bestridandet av viss livränta till följd av skada, vållad vid undergående av fängelsestraff.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och t.f. chefen för civildepartementet, statsrådet Nordenstam, anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, följande.

Den 13 februari 1952 inträffade å fångkolonien Bogesund en olyckshändelse varvid en å kolonien intagen, här kallad N. N., skadades så svårt i vänster öga att detsamma måste bortopereras. N. N. — som är född år 1916 — intogs å kolonien den 3 februari 1952 för att undergå en månads fängelse. Han sysselsattes därunder, i likhet med andra intagna, med skogsavverkning. Den 13 februari 1952 var en annan intagen i det arbetslag N. N. tillhörde sysselsatt med klyvning av kastved. Därvid användes vanlig klyvkiel av stål. Vid ett slag å kilen lossnade en flisa av kilen och trängde in i N. N:s vänstra öga.

I anledning av skadan har riksförsäkringsanstalten i beslut den 19 april 1952, jämlikt förordningen den 24 mars 1938 (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl., tillerkänt N. N. en livränta från och med den 4 mars 1952 med 600 kronor för år räknat. Anstalten fann därvid skadan ha medfört nedsättning av arbetsförmågan med 25 procent och beräknade N. N:s årliga arbetsförtjänst till 3 600 kronor eller det högsta belopp, som skulle tagas i betraktande vid tillerkännande av ersättning enligt förordningen. Sedermera har jämlikt förordningen den 22 maj 1953 (nr 254) angående ändrad lydelse av förstnämnda förordning livräntan för tiden från och med den 1 juli 1953 höjts till 800 kronor för år räknat.

I skrivelser den 29 maj och den 15 oktober 1952 till Kungl. Maj:t har N. N. hemställt, att han — utöver vad han uppbure från riksförsäkringsanstalten — i skadestånd måtte erhålla bl. a. *dels* en årlig livränta beräknad efter en årsinkomst av 16 000 kronor och efter en invaliditetsgrad om 25 procent samt med avdrag för den från riksförsäkringsanstalten utgående livräntan, då å 600 kronor, eller således en livränta å 3 400 kronor om året, *dels* såsom ersättning för sveda och värk 1 000 kronor, *dels ock* såsom ersättning för lyte och framtida men 4 000 kronor. Till stöd härför har N. N. åberopat, att koloniens ledning och befattningshavare vållat olyckan genom vårdslöshet i sin tjänsteutövning, bestående främst däri, att arbetsinstruktioner icke givits, att tillfredsställande arbetsledning icke förekommit samt att kontroll och vård av verktygen varit synnerligen bristfällig.

I ärendet har utlåtanden avgivits av *skogsyrkesinspektionen i södra distrik-*

tet, fångvårdsstyrelsen, statskontoret, arbetarskyddsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och justitiekanslersämbetet.

Fångvårdsstyrelsen anser att befogade anmärkningar icke kan framställas mot de åtgärder till skydd mot olycksfall i arbete, som vidtagits å kolonien, men finner likväl skäligt att N. N. i anledning av den allvarliga, för framtiden bestående skada, som drabbat honom, erhåller ersättning utöver den, som riksförsäkringsanstalten tillerkänt honom. Liknande ståndpunkt intager statskontoret.

Justitiekanslersämbetet — som tagit del av övriga yttranden i ärendet och låtit hålla förhör med ett flertal personer — anför i huvudsak följande. Det måste antagas, att olyckan föranletts av att kilen icke varit i tillfredsställande skick. Beträffande frågan, om vållande till att kilen det oaktat använts ligger någon befattningshavare vid kolonien till last, konstaterar ämbetsverket, att det icke genom den föreliggande utredningen kan anses tillförlitligen styrkt, att järnkilen redan vid utlämnandet varit i sådant skick, att dess användning inneburit risk för olycksfall och att arbetsledningen alltså på denna grund är ansvarig för att kilen användes vid olyckstillfället. Däremot finner ämbetet — utan att däri inlägga någon anmärkning — att anstaltsledningen genom underlåtenhet att anordna tillfredsställande arbetsledning vid ifrågavarande arbetsgrupp, meddela de till arbetet vid gruppen uttagna nödiga instruktioner och sörja för att verktygen varit fullgoda icke fullgjort den skyldighet som lärar ha ålegat den att tillse, att en så nedsliten kil som den ifrågavarande icke använts i arbetet. Ämbetet framhåller vidare att man icke kan lägga någon av de intagna till last, att kilen använts vid olyckstillfället.

Sammanfattningsvis anför ämbetet:

Då Kronan måste anses ansvarig för de underlåtenheter, som enligt vad förut sagts här förekommit från anstaltsledningens sida, synes det justitiekanslersämbetet, såvitt på den föreliggande utredningen kan bedömas, sannolikt, att Kronan skulle i rättegång komma att åläggas skyldighet att ersätta N. N. den honom genom olyckshändelsen tillfogade skadan. Tydligt är emellertid, att denna utredning, även om rätt mycket arbete nedlagts därå, ingalunda är så fyllig eller betryggande som den som torde kunna emotses i en rättegång. Framhållas må sålunda, att blott ett par av de intagna äro hörda och att ingen är hörd under edsansvar. Ämbetet skulle det oaktat vilja förorda, att skuldfrågan icke göres till föremål för rättegång. Härtill medverkar också den uppfattningen, att även om ersättningsskyldighet icke skulle kunna visas åligga Kronan, det enligt ämbetets förmenande ter sig i hög grad obilligt, att en person som under straffverkställighet tillfogas en skada på sätt här skett, utan någon som helst egen skuld, icke får denna skada till fullo upprättad av staten.

Justitiekanslersämbetet tillstyrker sålunda, att N. N. av Kronan tillerkännes ersättning för skadan. Beträffande skäligheten av den av N. N. fordrade livräntan uttalar ämbetet, att den begärda livräntans storlek bör godtagas. Anledning till erinran mot att livräntan, på sätt N. N. under hand hemställt, utgår från och med den 4 mars 1952 föreligger icke. Ämbetet ifrågasätter dock om icke livräntan, efter det N. N. uppnått 67 års ålder, bör ned sättas till hälften.

Departementschefen. Frågan om Kronan är lagligen ersättningsskyldig för den skada, som tillfogats N. N. under det han undergått straff å fångkolonien Bogesund, har såsom framgår av vad jag redan anfört icke blivit föremål för prövning av domstol. I ärendet har emellertid förebragts en omfattande utredning och denna talar så starkt för att ersättningsskyldighet åvilar Kronan, att jag finner mig böra förordna, att N. N. erhåller gottgörelse för den honom tillfogade skadan med skäligt belopp, under förutsättning att N. N. förklarar sig avstå från vidare ersättningskrav mot Kronan.

Med hänsyn till N. N:s arbetsinkomst, som för år 1952 överstigit 16 000 kronor, och den honom tillfogade skadans natur torde livräntan, som bör utgå fr. o. m. den 4 mars 1952, böra beräknas efter en årsinkomst av 16 000 kronor och en invaliditetsgrad av 25 procent. På sätt justitiekanslersämbetet ifrågasatt, bör livräntan fr. o. m. det N. N. uppnått 67 års ålder nedsättas till hälften av vad tidigare utgått. Från den enligt nu angivna grunder beräknade livräntan bör avdragas vad N. N. för motsvarande tid uppbär från riksförsäkringsanstalten. Frågan om ersättning till N. N. för sveda och värk samt lyte och framtida men torde vara av beskaffenhet att kunna prövas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande. Hinder synes härvid icke böra möta att för ändamålet taga i anspråk inkomstmedel från fångvårdens jordbruksdrift.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanlaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av förenämnda olycksfall till N. N., räknat fr. o. m. den 4 mars 1952, utgå livsvarig livränta, för tiden till dess N. N. uppnått 67 års ålder beräknad efter en årsinkomst av 16 000 kronor och en invaliditetsgrad av 25 % och för tiden därefter med hälften av vad tidigare utgått, under hela tiden med avdrag för vad han för olycksfallet uppbär i periodisk ersättning från riksförsäkringsanstalten, allt under förutsättning att N. N. avstår från vidare ersättningsanspråk utöver vad sålunda och genom Kungl. Maj:ts beslut i anledning av N. N:s yrkande om ersättning för sveda och värk samt lyte och framtida men må tillkomma honom.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars-Erik Samuelsson.